

Elektronisch stemmen: België gans op zijn alleen !

Sinds Nederland in mei 2008 voorgoed afzag van de elektronische stembusgang, is België de enige van de 27 EU-lidstaten die een geautomatiseerd stelsysteem aan een betekenisvol aantal (44%) kiezers oplegt. Overal waar een elektronisch kiessysteem uitgetest werd, heeft de overheid de verderzetting van het project stopgezet. Zo zullen de stemmachines in Ierland die vijf jaar geleden werden aangekocht, nooit gebruikt worden, en de regering zoekt nu naar een economisch en ecologisch verantwoorde manier om de machines te vernietigen. In Duitsland werd het elektronisch kiessysteem dat in 2005 aan bijna 2 miljoen kiezers werd opgedrongen, recent door het Grondwettelijk Gerechtshof (Bundesverfassungsgericht) onwettelijk verklaard omdat het geen controle van de kiesverrichtingen door de kiezers toelaat. In Frankrijk besloot de Minister van Binnenlandse Zaken niet langer in stemmachines te investeren en onder de kleine minderheid van steden die zich al van zo'n machines voorzien hadden hebben verschillende reeds verzaakt aan het gebruik ervan. In Finland heeft het Hoger Administratief Hof de resultaten van het eerste experiment met elektronisch stemmen - uitgevoerd in drie kleine gemeenten - ongeldig verklaard en bij de volgende Europese verkiezingen zullen alle kiezers in Finland gewoon met papier en potlood stemmen.

In België is er in juni 2008 op federaal niveau een debat georganiseerd, na 17 jaar "experimenteren" met het elektronisch stemmen. Bij deze gelegenheid heeft een meerderheid van deskundigen aangetoond tot welk punt het in België gebruikte systeem onaanvaardbaar is. Dat is in de eerste plaats zo omdat het de verkiezingen totaal oncontroleerbaar maakt voor de burgers-kiezers. Wij herinneren er ook aan dat volgens de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken in mei 2005 meegedeelde cijfers, een elektronische stem drie keer meer kost aan de gemeenschap dan een stem op papier. Zelfs wanneer de investeringskosten voor het materiaal of de ontwikkeling van de software wordt afgetrokken, overschrijden de kosten van de ploegen voor de technische ondersteuning op zich reeds de kostprijs van de papieren stembusgang. De verslagen van de door de verschillende parlementen aangeduide colleges van deskundigen hebben bovendien talrijke onregelmatigheden aan het licht gebracht, die vaak de beschikbaarheid van de resultaten vertraagden. Maar ze zeiden niets over de incidenten die de resultaten ongemerkt hadden kunnen veranderen.

In het verslag "BeVoting. Studie van de Elektronische Stemsystemen", op vraag van de federale en regionale administraties opgesteld door een consortium van universiteiten en gepubliceerd in december 2007, kunnen we

lezen dat het huidig in België gebruikte systeem niet beantwoordt aan de vereisten van de Raad van Europa betreffende deze materie.

Verderop besluiten de auteurs dat 'een volledig geautomatiseerd stelsysteem momenteel niet geschikt is voor België'. Het verslag van de OSCE betreffende de verkiezingen van juni 2007 veroordeelt eveneens het in België gebruikte systeem wegens het gebrek aan controleerbaarheid.

De hardware die op 7 juni zal worden gebruikt is ook sterk verouderd. Om de gebruiksduur van dit oude materiaal aan te passen, hebben de gemeenten besloten te betalen voor een verlenging van de onderhoudscontracten tot voorbij de uiterste houdbaarheidsdatum van 31 december 2008. Deze kosten zijn geen investering want we kunnen niet verwachten de levensduur van deze oude machines onbeperkt te kunnen verlengen. Bij een verder gebruik wordt bovendien ook een groot risico genomen.

Ondanks dit alles is een meerderheid van parlementsleden bereid gevonden verder de weg van de automatisering te bewandelen en in de nabije toekomst te volharden in het gebruik van het huidige - door alle deskundigen veroordeelde - systeem. De aangenomen resolutie beveelt aan te experimenteren met een 'verbeterd elektronisch stelsysteem'.

Wat ons betreft kunnen technische vernieuwingen tijdens verkiezingen enkel worden toegepast als ze verenigbaar zijn met volgend basisprincipe dat een representatieve democratie moet beheersen: op de verkiezingsdag zijn het de burgers-kiezers die samen de soevereiniteit uitoefenen. Hèn komt dus de controle over de regelmatigheid van het geheel van de kiesverrichtingen toe, niet een groep experts in de informatica.

Om deze daadwerkelijke controle te kunnen waarborgen, volstaat het niet m.b.v. computers stembiljetten te laten produceren. Het is noodzakelijk dat vertegenwoordigers van de burgers-kiezers (getuigen, voorzitters en bijzitters van stem- en telbureaus) de volgende vragen kunnen beantwoorden: hebben alle kiezers, en enkel zij, één enkele keer kunnen stemmen? Was hun stem geheim? Is elke stem in rekening gebracht? Is de telling van de stemmen correct verlopen?

Wij beweren niet dat aan deze democratische vereisten enkel door het traditionele systeem kan worden voldaan. Maar wij zien ons wel gedwongen vast te stellen dat - althans tot nu toe - geen enkel geautomatiseerd stelsysteem deze vereisten heeft kunnen beantwoorden. En wij veroorloven ons er aan te herinneren dat één van de redenen waarom Nederland definitief afzag van de elektronische stembusgang de volgende was: vergeleken met de kostprijs van de traditionele systemen is de kostprijs van een geautomatiseerd systeem buiten alle proporties. Wanneer zullen derhalve onze vertegenwoordigers afzien van het in naam van de

'moderniteit' aan bijna de helft van de kiezers van dit land opleggen van een duur, onbetrouwbaar en door de burgers-kiezers niet controleerbaar stelsysteem?

Patricia Fenerberg, Kommer Kleijn, Hendrik Laevens, Michel Staszewski, Claire Verhesen, Pierre-Antoine Verwilghen, woordvoerders van de burgervereniging "VoorEVA (Voor een Etiek van de Verkiezings Automatisering)" : "<http://www.vooreva.be>"